

Erityislapset ja kiusaaminen

Kiusaamisasioiden tuki- ja neuvontakeskus Valopilkkku

Nina Kaituri sosionomi (AMK)

Vanhempana kiusatun lapsen tukena -webinaari 23.II.2021

Erityislasten kiusaamisen yleisyys

- Erityislapsilla on päiväkotikäisessä nelinkertainen riski joutua kiusaajan tai kiusatun rooliin, kiusaaja-uhrin rooliin jopa 8-kertainen riski (Repo 2015)
- Kouluikäisillä ADHD/ADD –lapsilla on 3-17 –kertainen riski joutua kiusatuksi, kiusaajaksi tai molempia. (Fogler ym.,2020)
- Vertaisten syrjimäksi ja kiusatuksi joutumisen riski on erityisen suuri ADHD – tytöillä (Wiener ym. 2009). Adhd-oireita siedetään vertaisryhmissä pojilla paremmin kuin tytöillä.
- 6-15v. autismin kirjon lapsista 63% on tullut vanhempiensa mukaan kiusatuksi jossain vaiheessa. Eniten kiusaamista koetaan 5-8 lk:n aikana ja eniten kiusaamista kokevat Asperger –lapset (Anderson C. 2012)

Erilaisuus kiusaamisen taustalla (Science Daily, 10 March 1999)

- Lapset synnynnäisesti huomaavat ihmisten välisiä eroja
- Luokittelu ja toisten ajattelemisen huonompana tai uhkana itselle on ihmiselle luontaista
- Lapset syrjivät luontaisesti joukosta poikkeavaa

MUTTA:

- Kun lapsia opetetaan hyväksymään erilaisuutta, he leikkivät mielellään joukosta poikkeavan kanssa
- Kun he näkevät aikuisten kohtelevan muita kunnioittavasti ja ystävällisesti, he eivät syrji joukosta poikkeavaa

Erilaisuuden kokemuksen yhteys kiusaamiseen

- Käytökseltään poikkeava tai sillä oireileva lapsi leimautuu helposti häiriköksi sekä aikuisten että lasten silmissä
- Aikuisten asenteet siirtyvät lapsiin
- Erikoiseksi tai pelottavaksi koettu käytös vaikeuttaa pääsemistä mukaan ryhmään ja vaikuttaa myös koko ryhmän turvallisuuteen ja oppimiseen
- Vaikeudet vuorovaikutuksessa voivat ilmetä niin, ettei lapsi osaa lainkaan puolustautua tai puolustautuu helposti aggressiolla
- Erilaisuuden tunne ja yksinäisyys voivat ajaa lapsen hyväksymään minkä tahansa kaveriporukan ja roolin ryhmässä

Ryhmä tuottaa erilaisuuden leiman

- Kiusaamisen lähtökohta on ryhmässä tuotettu erilaisuus, jonka perusteella suljetaan pois ryhmästä
- Erilaisuus on erilaisuutta kuitenkin vain koska ryhmä on niin päättänyt
- Leimaaminen ja syyllistäminen siirtää vastuun erilaisuudesta leimanomistajalle
- Kiusattu ei juurikaan pysty vaikuttamaan leimaansa tai kiusaamisen jatkumiseen tai loppumiseen

(Hamarus, Holmberg-Kalenius ja Salmi 2017)

Kiusaaja-uhrit ja provosoidut kiusaajat

- Lapsi voi joutua ensin kiusatuksi ja ryhtyä puolustautumaan tai parantamaan asemaansa kiusaamalla muita
- Lapsi voi myös tulla kiusatuksi sen vuoksi, että toiset kokevat hänen käyttöksensä kiusaamisena
- Impulsiivista/reaktiivista tai aistiyliherkkää lasta on helppo provosoida menettämään malttinsa
- Lapsi voi suostua kiusaamaan tai olemaan mukana kiusaamisessa ryhmäpaineen takia ja pelosta joutua itse kiusatun rooliin

Erityislapsen kiusaamisen ennaltaehkäisyyn kulmakivet

- Erityispiirteiden varhainen tunnistaminen ja oikea, riittävä tuki
- Aikuisen apu tunteiden ja vireystilan säätelyssä, oma rauhoittumispaikka ja rutiinit ehkäisevät lapsen ylikuormittumista
- Kaveritaitojen harjoittelu aikuisen tuella todellisissa tilanteissa, ryhmään pääsyn mahdollistaminen. Tuki etenkin välitunneille.
- Erilaisuudesta ja siihen suhtautumisesta keskustelu kaikkien lasten kanssa: miksi lapsi käyttäytyy/puhuu tietyllä tavalla ja mitä tukea hän tarvitsee
- Ristiriitatilanteiden selvittäminen selkeästi ja perinpohjaisesti
- Koulun, vanhempien ja hoitavan tahon avoin yhteistyö ja tiedon jakaminen lapsesta, kaverisuhteista, roolista ryhmässä, kiusaamistilanteista
- Varhainen puuttuminen häiriökäyttäytymiseen; kiusaajan ja häirikön leima rakentaa lapsen identiteettiä huonommuuden ympärille
- Aikuisen esimerkki; lapsen leimaamisen välttäminen ja lapsen itsetunnon vahvistaminen
- Kiusaamisilmiön ymmärtäminen koko työyhteisön tasolla
- Jatkuva ryhmäyttäminen

KIITOS!

